

АДМІНІСТРАТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вдовічена Лідія Іванівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного права*

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Проведення реформ у сфері нормативного регулювання нотаріату в Україні відбувається шляхом внесення змін та доповнень до існуючих нормативно-правових актів, спрямованих на врегулювання нотаріальної діяльності. Проте саме стабільність вихідних засад того чи іншого правового інституту є запорукою забезпечення гарантії дотримання прав і свобод людини, а гнучкість правових норм – умовою їх ефективності за особливих обставин функціонування держави та її органів [1]. Адміністративно-інструментальна система реалізується як організована взаємодія суб'єктів, що забезпечує упорядкування відносин в сфері організації нотаріату через процеси, за допомогою яких вони реалізують публічний інтерес, приймаючи рішення для досягнення поставленої мети з урахуванням інституційних обмежень. Застосування адміністративних інструментів в сфері нотаріальної юрисдикції сприяють оптимальній взаємодії органів нотаріату в системі як публічного адміністрування, так і в правовій системі держави, тобто формуванню норм і правил, що узгоджені суб'єктами в процесі взаємовідносин; контролю і коригуванню дотримання норм і правил, виявленню відхилень та попередженню порушень законодавства.

Оскільки правове регулювання нотаріальної діяльності в Україні здійснюється завдяки дії комплексу правових норм, узгодженого впливу різних галузей національного права, це обумовлює визначення відповідного поняття: правове регулювання нотаріальної діяльності в Україні – це здійснюваний за допомогою норм права та актів реалізації права вплив на поведінку суб'єктів і об'єктів управління, з метою забезпечення стабільності цивільного обороту, зниження навантаження на суддів через зменшення кількості суперечок про нікчемність і заперечність операцій, вирішення правових конфліктів без звернення до суду відповідно до цілей і завдань правової держави, розрахований на їх багаторазове застосування [2, с. 29]. Як зазначають українські науковці, норми адміністративного права, що визначають адміністративно-правовий статус суб'єктів цього права, а також

формальне закріплення принципів адміністративного права залишилися б лише теоретичними положеннями, якщо б у суб'єктів публічної адміністрації не було дієвих та ефективних інструментів для їх практичного втілення. Якраз використовуючи їх, суб'єкти публічної адміністрації вступають в адміністративно-правові відносини і досягають очікуваного для публічного адміністрування адекватного забезпечення прав, свобод та законних інтересів приватних осіб публічного інтересу держави й суспільства загалом [3, с. 143].

Аналізуючи вплив адміністративних інструментів на здійснення нотаріальної діяльності, можна виділити дві взаємопов'язані та взаємообумовлені частини: перша частина – це система органів державної влади і органів місцевого самоврядування, які беруть безпосередню участь у процесі здійснення державного регулювання нотаріальної діяльності. Тобто ми ведемо мову про інституційний механізм регулювання відносин у сфері нотаріальної діяльності, який визначається як через організаційну, стимулюючу та контролюючу складові, так і правову, інформаційну та фінансову складові. Сюди ж ми відносимо і органи державної влади, місцевого самоврядування та інші суб'єкти права, що задіяні у процесі реалізації нотаріальної політики, а також їх повноваження та відносини між собою та іншими суб'єктами. Щодо другої частини – нормативна складова як система правових норм, правових ідей та принципів, які утворюють законодавство в сфері нотаріату і які регулюють зміст та процес здійснення державного регулювання нотаріальної діяльності. Саме це виражає правовий механізм регулювання у сфері нотаріальної діяльності. І принципи адміністративно-правового регулювання нотаріальної діяльності – це вихідні, фундаментальні ідеї, що концентрують у собі досягнення науки та практики, втілюють інтереси суспільства та громадянина, виконують функцію загальнонормативного орієнтиру під час здійснення цілеспрямованого впливу норм адміністративного права на суспільні відносини, що виникають у сфері нотаріальної діяльності з метою забезпечення правових та організаційних умов реалізації прав, свобод і виконання обов'язків учасниками відповідних правовідносин, ефективного функціонування інституту нотаріату як системи органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені законодавством, з метою надання їм юридичної вірогідності [1]. Адже нотаріус є державною посадовою особою, яка уповноважена законом складати автентичні правочини [5, с. 427]. Саме в такому ракурсі ми можемо говорити і про нотаріальну юрисдикцію, правова природа якої у механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина становить собою інститут громадянського суспільства,

наділений в особі нотаріусів владними повноваженнями, які здійснюють від імені України публічну діяльність щодо реалізації функції держави по захисту прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб і суспільства в цілому шляхом вчинення нотаріальних дій [4].

Адміністративні інструменти функціонування нотаріальної юрисдикції – це системно-структуроване правове регулювання інституту нотаріату, що включає зовнішній вираз адміністративних дій суб'єктів регулювання та контролю в сфері організації нотаріальної діяльності, прийоми і способи впливу цих суб'єктів на функціонування нотаріальних органів (їх посадових осіб та прирівняних до них осіб), які реалізуються в межах адміністративно-правових норм з метою створення належних умов організації нотаріату, забезпечення нотаріальної діяльності, порядку вчинення нотаріальних дій з метою гарантування державою дотримання законності прав та інтересів фізичних та юридичних осіб та належної роботи нотаріату як сфери юстиції України.

Література:

1. Лютіков П. С., Кузьменко О. В., Чорна, В. Г. Принципи адміністративно-правового регулювання нотаріальної діяльності: поняття та класифікація. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : право, публічне управління та адміністрування*. 2023. № 8. Режим доступу: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-8-01-04>
2. Ільєва Н. В. Нотаріальна діяльність як предмет адміністративно-правового регулювання. *Правова держава*. 2014. № 17. С. 27–31. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prav_2014_17_7
3. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О. та ін. / за заг. ред. Галуцько В., Правотворової О. Видання третє. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 584 с.
4. Вдовічена Л. І., Меленко О. В. Правова природа нотаріальної юрисдикції. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5 (303). С. 88–94. Режим доступу: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.5.16>
5. Saifulloh M. Examination and Confiscation of Notarial Deeds for The Purpose of Criminal Law Enforcement without Approval from The Notary Honorary Council. *Jurnal Penelitian Hukum De Jure*. 2022. № 22(4). P. 423–436. Режим доступу: <https://doi.org/10.30641/dejure.2022.V22.423-436>